

SAVET ZA ŽALBU
Francuska 5/7
11000 Beograd

Podnosilac žalbe: Udruženje A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava, sa sedištem na adresi Džordža Vašingtona 54/7, 11000 Beograd, koje zastupa Danilo Ćurčić, direktor

List protiv koga se podnosi žalba: Novinsko-izdavačko društvo kompanija „Novosti“ AD, matični broj: 07040962, sa sedištem na adresi Trg Nikole Pašića 7, 11000 Beograd, koje zastupa Nedeljko Krsmanović, direktor

Ž A L B A

Priloga: 1

Na osnovu odredaba Zakona o javnom informisanju i medijima i Kodeksa novinara Srbije, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava izjavljuje žalbu povodom članka „Teško je Rome na posao namoliti“, koji je list „Novosti“ objavio 12.2.2020. godine, u rubrici Vojvodina, zbog neprofesionalnog postupanja novinara, iznošenja neprimerenog sadržaja, širenja lažnih informacija i zaključaka, čime su grubo prekršene odredbe Kodeksa novinara Srbije i ugrožena prava romske nacionalne manjine.

Novinski članak autora Z. Rajića, naslovljen „Teško je Rome na posao namoliti“, sa podnaslovom „Socijalna pomoć im sigurnija od radne knjižice, ne očekuje se veliki odziv“ je objavljen u listu „Novosti“ u rubrici Vojvodina 12.2.2020. godine. U tekstu se govori o tome kako je Evropska unija pokrenula projekat motivisanja i osposobljavanja Roma za zapošljavanje pod nazivom „Novi kapaciteti i nove mogućnosti zapošljavanja Roma“ u opštini Odžaci. Nakon opisa romske zajednice u ovoj opštini, navedeno je da će u okviru projekta, koji će trajati 14 meseci, biti održane obuke za jačanje konkurentnosti na tržištu rada i aktivno traženje posla. Za polaznike, kao i za poslodavce koji ih prime na obuku je planirana novčana nadoknada, jer je Evropska unija za sprovođenje projekta obezbedila 61.000 evra, a opština 10.000 evra.

Prilog: Fotokopija članka objavljenog 12.2.2020. godine u listu „Novosti“

Jelica Mišković iz Udruženja građana „MR Luna“ koje će u partnerstvu sa opštinom sprovesti ovaj projekat, istakla je da će glavna prepreka biti odsustvo navike pripadnika romske populacije da traže stalan posao, navodeći da „Oni ne veruju u institucionalno zapošljavanje (...)“, kao i da „Ne očekuju veliki odziv, jer je Romima od posla sigurnija socijalna pomoć koju dobijaju“, pa će „zato biti zadovoljni ako se za obuke prijavi 20-30 polaznika od 15 do 45 godina i ako posao posle završetka projekta nađe petoro-šestoro“. Ona je takođe istakla i da će „proći generacije dok se ne popravi obrazovni nivo, i možda tek deca naše dece neće znati za socijalnu pomoć“.

Podnosilac žalbe ističe da je naslovom i sadržajem teksta, autor **grubo prekršio Kodeks novinara Srbije u nekoliko tačaka.**

Najpre, u skladu sa Kodeksom, **naslovi tekstova** ne smeju biti u suprotnosti sa sadržinom teksta, **odnosno moraju da budu u skladu sa njegovim sadržajem.** U konkretnom slučaju, naslov teksta „Teško je Rome na posao namoliti“, ne odgovara njegovoj sadržini budući da je sagovornica, čija je izjava citirana, osim gore navedenog, izjavila i da ne očekuju veliki odziv „jer je Romima od posla sigurnija socijalna pomoć koju dobijaju (...)“. Iako je sam sporni tekst zasnovan na **pretpostavci, odnosno nagađanju** sagovornice da će odziv za obuke obezbeđene projektom biti slab, u naslovu teksta je sadržana **tvrdnja** da je „Rome teško na posao namoliti“, iako sagovornica nije upotrebila tu frazu, niti je iz njenih reči mogao da se izvuče ovoliko senzacionalan zaključak.

U Odeljku I Kodeksa novinara Srbije se govori o **istinitosti izveštavanja.** U spornom tekstu sa još spornijim naslovom, iznesene su nepotpune i neproverene informacije, čime su povređene prve dve stavke ovog Odeljka, koje govore o tome da je *obaveza novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije*, kao i da je *pravo medija da imaju različite uređivačke koncepte, ali je obaveza novinara i urednika da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja.* Već je iz krajnje neprimerenog naslova očigledno da se autor predmetnog teksta nije pridržavao ovog pravila, jer **nije objektivno i potpuno izvestio o događajima.** Tekst se bavi generalizacijom pripadnika romske nacionalnosti, koji su okarakterisani kao neradnici, odnosno kao vrlo pasivni u traženju zaposlenja, jer im je „socijalna pomoć sigurnija od radne knjižice“, na osnovu komentara i nagađanja gospođe Mišković, čime je prekršeno i drugo pravilo istinitosti izveštavanja, jer se **nije napravila razlika između činjenica, komentara i nagađanja.** Ovakva generalizacija je nedopustiva, jer ovaj proizvoljan i olak zaključak stavlja sve Rome u isti položaj, bez ikakve čvrste osnove koja bi dokazala da je to zaista i slučaj. Na ovaj način se stvara i širi stereotipna slika o Romima neradnicima, koji bi radije da žive od socijalne pomoći nego da

pronađu posao, a skreće se pažnja sa problema sa kojima se oni svakodnevno suočavaju, upravo zbog pomenutih predrasuda koje ova nacionalna manjina konstantno trpi.

U realnosti, veliki broj Roma je u stalnoj potrazi za zaposlenjem kako bi obezbedili bolji život sebi i svojoj porodici, a ta prilika im često biva uskraćena zbog ovakvih stereotipa. Spornim tekstom je povređena i odredba tačke 4. Odeljka I Kodeksa novinara Srbije, prema kojoj je *novinar dužan da, kada je to neophodno, konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav*, kao i da je *novinar dužan da konsultuje najmanje dva nezavisna izvora informacija koja će datu informaciju da potvrde ili ospore*. U konkretnom slučaju, novinar je konsultovao samo jedan izvor (Jelicu Mišković iz Udruženja građana „MR Luna“), iako je, s obzirom na težinu izjave i osetljive teme zapošljavanja Roma, evidentno da je **bilo neophodno konsultovati više izvora**, u cilju saopštavanja tačne i potpune informacije javnosti, a posebno u cilju izbegavanja širenja predrasuda o populaciji koja se često susreće sa diskriminacijom.

Nadalje, u Odeljku IV Kodeksa novinara Srbije, koji se bavi **odgovornošću novinara**, propisano je da se *novinar mora suprotstaviti svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja*, a zatim i da je *novinar dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa*. S obzirom da se ovde radi o ugroženoj grupi lica, veoma često diskriminisanoj na osnovu rase, jasno je da **autor teksta nije obraćao pažnju na to da li se pisanjem ovog teksta povređuju prava i dostojanstvo lica o kojima se piše**, već se radije rukovodio senzacionalističkim naslovom, kojim je i prekršio ove stavke. Upravo suprotno, autor teksta ne samo da se nije poneo u skladu sa svojom obavezom sprečavanja diskriminacije, već je sam doprineo tome da se postojeće predrasude rašire, optirajući se za ovako uvredljiv naslov. U vezi sa ovim, u Odeljku V o **novinarskoj pažnji** se napominje da *novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu*. Upravo zbog navedene opasnosti od širenja diskriminacije i moći koju poseduju mediji u ovom smislu, novinari treba da se suzdrže od objavljivanja takvih tekstova koji bi mogli da šire već postojeću diskriminaciju prema određenim ugroženim grupama. Takođe, u Odeljku VII Kodeksa, koji se bavi **poštovanjem privatnosti**, naglašeno je da *novinar poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše*. Kao što je već napomenuto, autor teksta nije vodio računa o zaštiti dostojanstva prilikom pisanja predmetnog teksta, čak naprotiv, jer se zaključuje da je „Rome teško na posao namoliti“, bez ikakvih dokaza i konkretnih činjenica, podrivajući na taj način već inferioran položaj ove grupe lica u društvu.

Senzacionalistički naslov i naglašavanje pretpostavke da Romi ne žele da rade, veoma lako može voditi do zasnivanja diskriminacije prema izuzetno osetljivoj grupi ljudi, u suprotnosti sa odredbama Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

Stoga, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava podnosi žalbu Savetu za žalbu i predlaže da je Komisija Saveta za žalbe usvoji, i da utvrdi da je list „Novosti“ povredio odredbe Kodeksa novinara Srbije, te da naloži listu „Novosti“ da objavi navedenu odluku, kao i da donese preporuku kojom bi se sprečilo takvo izveštavanje ubuduće.

U Beogradu, 10.3.2020. godine

Za podnosioca žalbe:

Danilo Čurčić, direktor
A 11 – Inicijativa za
ekonomska i socijalna prava